

Höjda skatter i väst hjälper inte Afrika

DET FINNS inget ändamål för vilket Jacques Chirac inte är beredd att hitta på en ny skatt. Så kommenterade en tidning den franske presidentens framträdande inför World Economic Forum i Davos. Nu överträffade Chirac sig själv. Han uppfann inte en utan fyra nya skatter: skatt på internationella finanstransaktioner, en specialskatt på kapitalplaceringar i vissa länder, skatt på flyg- och fartygsbränsle, en ny internationell skatt på flygbiljetter.

Ändamålet var gott den här gången: att bekämpa aids i framför allt Afrika.

Men vi vet alla vad som händer så snart nya skatter sjösatts. En skatt som från början är låg stegras raskt och politiska krafter finner en rad nya ändamål för intäkterna.

Chiracs förslag speglar också omedvetenhet om att skatter på transaktioner är skadliga. Vi har genom åren sett samma brist på verklighetskontakt i Sverige. Omsättningsskatt på börsen, hög skatt på realisationsvinster, extrem skatt på lastbilstransporter i ett avlångt land – påhitten har varit många och flera av de ogenomtänkta höga transaktionsskatterna består.

Marknadsekonomi består av transaktioner, av rörlighet i personer och kontrakt, transporter och kontakter, köp och försäljningar. Att hålla grus i det maskineriet är bland det dummaste politiker kan ta sig för. Den ekonomiska tillväxten hämmas.

Användningen av produktionsfaktorer snedvrids. Handeln begränsas. Affärsbeslut styrs bort från det rationella till ett improduktivt sökande efter juridiska kringvägar.

PERSONLIGEN HAR jag vissa svårigheter även med utgiftsidan av den maning till starkt ökat u-landsbistånd som dominerade årets upplaga av World Economic Forum. Jag var i Davos 2005, men kände mig förflyttad till 1975 – till en period av naiv tro på att penningöverföringar från "den rika världen" var huvudlösningen på "u-ländernas" problem.

Vi borde veta i dag att tänkandet var fel i grunden. Det byggde på den falska föreställningen att Afrikas fattigdom

var en följd av vår rikedom och att vi därför hade en moralisk skuld att betala tillbaka.

Bistånds-ideologin utgick vidare från tron att det var bristen på resurser utifrån som cementerade fattigdom och underutveckling. Inte heller detta är sant. Den avgörande faktorn för framsteg är de egna regimerna.

Dåligt styre från korrupta regimer har stoppat utveckling. För länder med bättre styre och öppen handel har dagens världsekonomi gett dramatiska möjligheter till välståndlyft. Med demokrati kan detta lyft i växande grad komma fattiga till del. Med stark enskild äganderätt även för de fattiga kan företagsamhet växa.

ETT FOLKS, en regions, välstånd är dess eget verk. Det kan aldrig skapas genom socialhjälp utifrån – däremot underlättas av öppnare världshandel.

Även sociala insatser kräver goda interna institutioner i ett land – inte minst utbildning och okorrumpad distribution – för att fungera.

Detta hindrar inte att brist på hälsa i sig är en starkt hämmande faktor. Ekonomen Jeffrey Sachs har visat att framför allt utbredningen av

malaria har reducerat kraften hos Afrikas befolkning. Världssamfundet bör göra en stark och samlad ansträngning för att få fram vaccin som fungerar även mot aids, malaria och tuberkulos. Bill Gates har gått i spetsen för ett sådant vaccinitiativ, via sin stiftelse. Forskningen kämpar en svår kamp mot extremt smärta virus.

MEN LÅT oss inte återgå till föreställningen att utveckling är en yttre kraft som kan överföras till Afrika via biståndsbetalningar och höjda skatter i väst. Den föreställningen var, är och förblir falsk.

Hans Bergström är docent i statsvetenskap och före detta chefredaktör för Dagens Nyheter. Han bor numera i Florida.

Marknadsekonomi består av transaktioner, av rörlighet i personer och kontrakt, transporter och kontakter, köp och försäljningar. Att hålla grus i det maskineriet är bland det dummaste politiker kan ta sig för.

Hans Bergström, fd chefredaktör för DN

ordet är fritt...